

*Ю. І. Білоус,
студентка V курсу
Науковий керівник: Е. О. Юрій,
кандидат економічних наук, доцент,
Буковинський державний фінансово-економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Посилення глобалізаційних процесів, транснаціоналізація світової економіки та прискорений розвиток новітньої техніки та технології зумовлює необхідність впровадження інновацій задля збереження та подальшого розвитку суб'єктів господарювання та економіки країни загалом. Для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг на сьогодні вкрай важливим є впровадження результатів науково-технічного прогресу у виробничий процес, в якому мають бути зацікавленими як самі підприємницькі структури, так і органи державної влади, завданням яких є забезпечення необхідних умов і законодавчого та фінансового забезпечення інноваційної діяльності в країні.

Серед вагомих наукових досліджень закордонних і вітчизняних вчених з питань інвестиційно-інноваційного розвитку можна назвати праці: Р. Абдуллаєва, Е. Домара, Дж. М.Кейнса, Р. Кемпбелла, В. Леонтьєва, К. Макконела, В. Ойкена, Р. Петтинга, П. Самуельсона, Р. Солоу, Дж. Фрідмена, О. Василика, В. Василенко, В. Геєца, В. Дорофієнка, Т. Миронової, С. Наливайченко, В. Опаріна, В. Федосова, И. Чугунова та інших [5]. Проте дослідження потребують подальших розробок, оскільки незначну увагу приділено процесу формування ефективного механізму державного регулювання інноваційних процесів у регіонах.

Мета статті. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в аналізі організаційно-правових та фінансових аспектів формування системи державного регулювання інноваційної діяльності та обґрунтування важливості впливу держави на цей процес.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку зі складною ситуацією сьогодні гостро постала проблема переведення всіх галузей економіки України на інноваційних шлях розвитку, який дасть змогу не тільки подолати кризу та підвищити рівень розвитку виробництва та виробничих потужностей, але й вплинути на покращення якості життя населення та випускати конкурентоспроможну продукцію. На сучасному етапі розвитку економічної системи України вкрай важливою є активізація інноваційно-інвестиційного процесу для здійснення соціально-економічних перетворень.

Угодою про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами та Україною від 1 березня 1998 року та Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженій Указом Президента України від 11 червня 1998 року було затверджено курс на розвиток національної економіки за інноваційною моделлю [1]. У зв'язку з чим створення та поширення інновацій стало пріоритетним напрямком для України з метою підвищення іміджу держави на міжнародному рівні.

Відповідно до ст. 328 Господарського кодексу України держава регулює інноваційну діяльність шляхом: визначення інноваційної діяльності як необхідної складової інвестиційної та структурно-галузевої політики та здійснює контроль за інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання, її відповідності вимогам законодавства і державним інноваційним програмам. Держава бере участь в інноваційному процесі як безпосередньо через державний сектор економіки, так і опосередковано, через свої інституції, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування [3].

Регулювання інноваційного процесу в державі з ринковою економікою має здійснюватися через державну інноваційну політику, яка визначає та підтримує пріоритетні напрями розвитку економіки; через індикативне планування певних показників і встановлення нормативів регулювання інноваційного процесу; шляхом забезпечення належного функціонування договірно-правової системи; через порядок надання дозволу на виконання будівельних робіт [2, с.82].

Держава має бути зацікавлена у розвитку інноваційної діяльності, а тому може здійснювати її стимулювання шляхом застосування різних методів, які наведено в табл. 1.

Таблиця 1
Методи стимулювання інноваційної діяльності

Форми	Інструменти
Податкове стимулювання	Зниження ставки податку, інноваційна податкова знижка, відміна податків на реінвестування, податкові угоди з іншими країнами, податкові кредити
Фінансове стимулювання	Прискорена амортизація, пільгові кредити, інноваційні гарантії, безвідсоткові кредити
Інфраструктурне забезпечення	Надання земельних ділянок у безоплатне користування або за пільговими цінами, надання необхідних приміщень у безоплатне користування або за пільговими цінами
Стимулювання конкретних інноваційних проектів	Цільове фінансування ресурсо- і природозберігаючого обладнання, цільове фінансування проектів на підвищення кваліфікації, перепідготовку кадрів, поліпшення умов праці, сприяння у проведенні техніко-економічного обґрунтування проектів

З табл. 1 видно, що держава всіляко заохочує інноваційну діяльність та може застосовувати як економічні, так і адміністративні методи стимулювання, які дають змогу суб'єктам здійснювати розробки у сфері інноваційної діяльності та впроваджувати їх для покращення конкурентних позицій. Зацікавленість держави у регулюванні інноваційної діяльності очевидна – здійснення досліджень і розробок позитивно впливають на економічний розвиток та дають змогу покращити якісь продукції та життя населення.

Джерелами фінансування інновацій в Україні є державний бюджет, власні кошти підприємств і організацій, інвестиційні вкладення, кредити, гранти, венчурне фінансування. Згідно із Законом України «Про наукову і науково-

технічну діяльність» видатки Державного бюджету на науку мають становити 1,7% ВВП, однак фактично цей рівень майже недосяжний [4]. Проаналізуємо обсяги та структуру фінансування інноваційної діяльності в Україні з різних джерел на основі даних Державного служби статистики (табл. 2).

Таблиця 2
Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні [7]

Рік	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів:			
		Власних, млн. грн.	Державного бюджету, млн. грн.	Іноземних інвесторів, млн. грн.	Інші джерела, млн. грн.
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6

* Таблицю сформовано на основі даних Державної служби статистики України

Як бачимо, загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності в Україні протягом 2008-2012 років був нестабільним та не показує однозначної тенденції. Особливу увагу слід приділити коштам, що було виділено з державного бюджету, які у 2012 році становили 224,3 млн. грн., що становить всього 2,0% загального обсягу фінансових ресурсів. При цьому, стабільної тенденції державного фінансування так само не спостерігаємо – бачимо різкі коливання обсягів фінансування інноваційної діяльності з бюджету. Така ситуація не може бути охарактеризована як позитивна та була спричинена постійною нестачею бюджетних коштів для оптимального розвитку інноваційної діяльності в Україні.

Базове законодавство щодо формулювання і розвитку національної інноваційної системи певною мірою створено, але його практичне застосування стримується недостатньою інфраструктурою, нерозвинутою системою інноваційного менеджменту, явно недостатнім захистом прав інтелектуальної власності це призводить до того, що у багато разів скоротилося число поданих винаходів і раціоналізаторських пропозицій (кількість винахідників і раціоналізаторів порівняно з 1991 роком скоротилася більш, як у 20 разів), а ті, що розроблені, не впроваджуються на виробництві [4, с. 49].

На фоні загострення проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств на її розвиток негативно вплинула практика скасування податкових і митних пільг для суб'єктів інноваційної діяльності, які було передбачено Законом України «Про інноваційну діяльність» [2].

Не виконуються положення Указу Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» в частині спрямування не менше 10% коштів, отриманих від приватизації державного майна, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, які мають стратегічне значення. Крім того, низькими залишаються обсяги державного замовлення на новітні технології, які щорічно становлять лише близько 1% бюджетного фінансування науко-

вої сфери, що не стимулює наукові організації розробляти такі наукові технології, а підприємства – впроваджувати їх з метою розвитку власного інноваційного потенціалу.

Висновки. Отже, на сьогодні в Україні є ряд проблем, які перешкоджають нормальному розвитку інноваційної діяльності, до яких можна віднести: декларативний характер законодавчих актів з регулювання інноваційної діяльності, нерозвинена інфраструктура, невідповідність обсягам державного фінансування та сум необхідних ресурсів, відсутність чіткої схеми та стратегії розвитку інноваційної сфери тощо.

На основі цього з метою активізації розвитку інноваційної діяльності в Україні необхідно:

1. Забезпечити реалізацію норм законодавчих актів та формування довгострокової політики держави у даній сфері.

2. Запровадити фінансування інноваційної діяльності підприємств за рахунок коштів державного бюджету і бюджетів органів місцевого самоврядування доцільно здійснювати не лише у формі прямих бюджетних асигнувань, але й субвенцій, субсидій та інших цільових адресних надходжень.

3. Стимулювати інноваційну діяльність за рахунок надання податкових пільг розробникам інноваційної продукції; сформувати національну інноваційну систему, яка б забезпечувала стійкий розвиток та зацікавленість усіх суб'єктів інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи: спецпроект розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>.
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 №40-IV (зі змінами станом на 25.03.2005) [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.
3. Білюк А. В. Пріоритети державного податкового стимулювання інноваційної діяльності в Україні. / А.В. Білюк // Економіка та держава. – № 1 (73).– 2009.– с.80-83.
4. Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу / І. Власова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2009. – № 1. – С. 36-44.
5. Вольська О.М. Методи ефективного регулювання інвестиційної політики в сучасних умовах / О.М. Вольська // Зб. наук. праць ДонДАУ: «Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами»: серія «Державне управління», т.4, вип. 21.– Донецьк: ДонДАУ, 2003.– С.79-83.
6. Єрмошенко М. М. Проблеми державного регулювання інноваційного розвитку підприємств і шляхи їх розв'язання / М.М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №3. – С.45-54.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua